

REDACTIA:

și
ADMINISTRAȚIA:
Batthyányi utca Nr. 2

Articoli și corespondențe pentru publicare se trimit redacțiunii.

Concure, inserțiuni precum și taxele de abonament se trimit Administrațiunii tipografiei diecezane.

BISERICA ȘI ȘCOALA

FOAIE BISERICESCĂ-ȘCOLASTICĂ, LITERARĂ ȘI ECONOMICĂ.

APARE ODATĂ ÎN SĂPTĂMÂNĂ: DUMINECA.

PREȚUL
ABONAMENTULUI:PENTRU
AUSTRO-UNGARIA:Pe un an: 10 cor.
Pe 1/2 an: 5 cor.PENTRU ROMÂNIA ȘI
STRĂINĂTATE:Pe un an 14 franci.
Pe 1/2 an 7 franci.Telefon pentru oraș și
comitat Nr. 266.

Spre știre!

Se aduce la cunoștința celor interesați, că în viitor nu se va mai publica nici un concurs și licitațiune minuendă fără de solvirea anticipativă a prețului de publicare.

Administrația foii:

„Biserica și Școala“.

Cruțarea în școală.

Despre cruțare s'au scris multe de toate, prezentându-o în tot locul ca singura mântuitoare, ca pe un înger păzitor al bunăstării, îndestulirei, al cinstei și chiar al fericirii. În timpul nostru, când se vorbește mai mult de greutățile traiului, de cereri multe și venite puține și când cauzele acestora le căutăm în afară de noi, nu e nici o mirare că preamărim timpurile vechi și fericite, când nu erau atâtea cerințe câte sunt astăzi; dar nici când nu vrem să recunoaștem, că la cei bătrâni cruțarea era stâlpul cășii, că ei nu se întindeau mai mult decât îi ajungea straiul; sau și dacă o recunoaștem aceasta ne aducem și o sentință de absolvare, că astăzi sunt alte timpuri, nu mai putem trăi cu așa puține pretenții cum trăiau cei vechi, că s'a schimbat lumea și trebuie să ținem pas cu ea și când ne facem bilanțul nu găsim nimic de excepționat, din contră vedem, că nici nu am cumpărat toate, câte ar fi trebuit să le cumpărăm și aruncăm întreagă vina în spatele timpurilor grele.

Cruțarea e a lucrurilor mărunte și nu absolut necesare vieții, ea nu pretinde să ducem lipse și nici să fim sgârciți. Chiar este o mare deosebire între sgârzenie și cruțare, totuși de multe ori e timbrat un om cruțător cu epitetul de sgârцит. Toți fondatorii nostri au fost oameni cruțători, dar am putea oare zice despre vr'unul dintre ei că au fost sgârciți? Sgârzenia e a omului inferior și pervers, cruțarea e caracteristica omului superior și nobil, a omului stăpân pe sine însuși, a

omului care în luptă cu patimile și slăbiciunile sale poate să iasă învingător. Cruțarea cere o *tărie a voinței* de a ne lipsi de tot ce nu e neapărată trebuință, și ca toate acele voințe nu poate fi efluxul unei însuflețiri ea cere eforturi succesive de a ne învinge dorințele, slăbiciunile și patimile. — Ea nu poate fi subiectul unei predici de însuflețire, ea trebuie arătată în practică, ea trebuie educată în școală. În educație chiar actele mai neînsemnate repetându-le ani de zile, lasă în sufletul nostru urme, cari în viață să manifestează ca deprinderi a căror împlinire nu cere prea mari eforturi. Dacă la început ne va fi greu ca să abzicem de unele lucruri cari ne făceau plăcere, a doua-oră o vom face cu mai puține eforturi, la a treia, la a patra reproducere eforturile scade și mai mult, până când poate dispărea cu totul, așa că ce la început era neplăcut va fi mai târziu o adevărată trebuință.

Predica pentru cruțare să fie educația ei!

Începeți educația cruțării la etatea la care se poate face mai ușor. Incepeți-o în școală. Copilul să se deprindă de cu vreme să cruțe lucrurile sale. Se par nimicuri și poate înaintea unora chiar lucruri de desprețuit felul cum își ascute copilul ceruza, cum își grijește peana să nu se strice, cum scrie pe hârtie, cum își grijește cartea să nu să strice, dar un învățător bun nu poate să nesocotească toate acestea. Nu e de ajuns să scriem frumos lăsând margine mai mare de cum trebuie în un caet, trebuie să deprindem copiii să lase margine numai câtă trebuie și nici când prea mare. Cine mai dă atenție, dacă copilul a aprins un chibrit, fără ca să trebuie, și cine să cugetă că în felul acesta copilul să deprinde să nesocotească lucrurile de mai puțină valoare? Prea puțini să cugetă că o sută sau o mie de lucruri cari în parte nu au un deosebit preț, laolaltă reprezintă o valoare oare care. — Un cuiu de fer găsit în drum nu are o deosebită valoare, dar deprinderea de a ridică tot ce găsește copilul e de o valoare cu mult mai mare. Păstrarea și sămânarea sămburilor de poame va sădi în el iubirea pentru grădina de pomi.

Știu oare copiii că pentru ce nu le este ertat să scrie pe păreții școlai, să taie băncile, să-și

mânjască hainele, să nu-și strice jucăriile, știu ei oare că toate acestea sunt opreliști creați de crutare? — Și dacă ar înțelege ei acest cuvânt: *crutare* nu le-ar fi oare mai ușor să țină legile și opreliștile școlare? Noi suntem de părerea că cuvântul *crutare* se poate explica și acelaia care nu cunoaște lupta pentru traiu.

Despre păstrare copiii n'au idei, cel mult dacă știu de un »ulcioraș« în care au pus câțiva bani și nici nu-și pot închipui că s'ar putea păstra bani și înainte de târgul în care vor cumpăra »ulciorul«. De economii în ale timpului și cu ei mai mari e greu să te înțelegi.

Dar educația trebuie să puie pond pe toate acestea. Cruțarea trebuie învățată, trebuie deprinsă în școală. Predicile nu sunt rele, pot avea și ele unele efecte dar exemplele și deprinderea e, acel factor, care va putea să ne aducă adevărata mântuire. Iar deprinderea e a școlaei!

† Traian Magier.

— Pro memoria. —

„... Și văd în mormânturi zăcând frumseța cea după chipul lui Dzeu...“

Un luminat bărbat, o figură de apostol, un preot în accepțiunea ideală a cuvântului, *Traian Magier*, protopopul Butenilor, a trecut la cele eterne, în ziua de 4 Iulie n., după o prea scurtă dar mult roditoare și trudită viață, în vârstă de 44 de ani.

Grea i-a fost lupta cu moartea, căci sufletul său mare simțea nevoia împlinirii unei misiuni, în care cu greu poate fi înlocuit; misiunea mare de a munci desinteresat, în slujba neamului său iubit și a bisericii sfinte, al căror slujitor fără seamăn și fără prihană a fost.

Când țărâna se așterne peste rămășițele pământeste ale acestui ideal preot român și om de bine, — ochii ni-se umplu de lacrimi...

Nu secați lacrimi, ci udați sfânta țărână a celui mutat dela noi, care prea eră curat cu duhul, de l-a chemat la sine Dōmnul din această vale a plângerilor.

Nu secați lacrimi, ci udați țărâna, care a investit în această viață un suflet mare și plin de virtuți, un suflet care a cunoscut și Golgotha...

Cu lacrimi să udăm rămășițele lui pământeste, cu lacrimi să stropim amintirea lui *Traian Magier*, cel mai ales dintre preoți, cel care cu grele chinuri s'a despărțit de sfânta sa datorie pământescă, — pentru a ascultă chemarea tatălui ceresc.

*

Eșit din chiagul sănătos al țărâniei, *Traian Magier* a fost un suflet, în care se reflectau toate

însușirile frumoase ale firii și tradițiunii neamului nostru.

Fiu din popor, poporului și-a devotat toată vlagă darurilor bogate, cu cari l-a înzestrat Dumnezeu.

Satulrău, comuna în care și-a început apostolia, s'a prefăcut, sub vraja cuvântului și pildei păstorului în sat bun și pitoresc; un sat idealizat prin condeiu maestrul al lui *Traian Magier*.

Cunoscător direct și adânc al poporului, firii și trebuințelor lui culturale, stăpânul desăvârșit al amvonului, *Traian Magier* cu figura senină de Crist, se coboară în viața intimă a poporului, conștient de cerințele vremii, și scrie o piesă de teatru pentru popor, piesă cu tendințe morale și educative.

Preot de model, literat de talent, nelipsind dela nici o manifestare socială, culturală ori bisericască de interes pentru neam. Deapururea și pretutindeni pe *Traian Magier* îl găsim între cei de frunte la muncă și ca cel mai modest la — răsplată.

Rob al datorinței, stăpân pe sine, *Traian Magier* a fost o energie întrupată, care nu se îndoie, ci biruește ori... se frânge. Acest caracter de fer a fost în același timp un suflet bun, senin și blând, iubitor și devotat, pentru tot ce e nobil și ideal.

Pentru familia iubită a fost un părinte ideal; de prieteni a fost iubit, de neprieteni prețuit și respectat. *Traian Magier* a fost omul datoriei îndeplinite în toate momentele vieții sale și rămâne cea mai senină figură din clerul nostru.

*

Să stropim mormântul lui *Traian Magier* cu lacrimi, să-i păstrăm memoria cu pietate și să nu-l uităm în rugăciunile noastre.

Preotul tinăr.

Chestii pastorale.

De după ordinea divină, cea mai sublimă chemare pe pământ o are preotul, dar în același timp datu-i-s'a și cel mai vast teren de activitate ca luminător al poporului, în care, pe lângă o doză de însuflețire și zel desinteresat, de după măsura darurilor cu cari e înzestrat, poate produce succese laudabile și chiar minuni, unde-l favorizează împregiurările.

Această concluziune o pot trage toți cei cu experiență, și mai ales dacă ne aprofundăm cu cugetul în trecutul comunelor noastre. În câte locuri, comune de ale noastre în stare bună și înfloritoare nu a ajuns poporul pe povârnișul demoralizării, practicând anumite vicii, ce i-au cauzat ruina. Și în câte altele nu ar fi biserica azi într'o situație materială mai bună, dacă preoții de pe vremuri ar fi luptat cu împregiurările, ca să pună bază unui viitor bun credincioșilor

păstorii. În comuna pe care eu o păstoresc, pe timpul feudalismului, înainte de introducerea cărții funduare, s'a putut acvira complex de pământ pe seama bisericeii, și se putea împedeca invadarea streinilor nemți, cari succesive se înbuibară aici, profitând de slăbiciunea poporului nostru lipsit de conducere bună. Procesul acesta s'a urmat și în alte comune. Deși apoi decădînța, în genere, poate avea și alte cauze, una este cert, că răspunderea apasă în mare parte pe sufletul preoților. Dar istoria e mărturie, că prin opunerea rezistenței energice în fața multelor curente prozelitice din trecut, poporul și-a păstrat scumpa moștenire dela străbuni: religiunea; iar sufletul tuturor mișcărilor, incontestabil, a fost preoțimea.

Azi trăim alte vremuri, în cari, în partea materială cu greu putem cuceri, și suntem avizați la conzervarea moștenirii prin corectă manipulare. Și dacă nu avem de a face cu prozelitizmul din trecut, curente nouă, de altă natură ne izbesc în față, ale căror mijloace nu mai e tortura corporală și silnicia, ci cultura religioasă-morală și socială. Deci cu aceste arme va trebui să ne întărim noi azi flancul de bătaie, ca să rezistăm atacului.

Soartea bisericeii noastre — față de trecut — e depusă în mâni mai destoinice. Clerul stă pe un nivel de cultură generală și religioasă mai înalt, față de trecut, de aceea se așteaptă cu tot dreptul, ca succesul pastoral să fie adecvat capitalului intelectual, cu care sunt investiți servitorii Domnului. Dar, ce folos de talant, dacă servitorul l îngroapă în pământ! E cert adecă, că nu lucrăm toți după măsura darurilor. Și ce ar putea fi cauza? La aflarea acesteia nu trebuie să ne folosim de vre-o filozofie speculativă, ci la izvorul răului ne conduce o cale empirică; cei chemați, după aceea, vor ști face și diagnoza și prescrierea profilacticului de regenerare.

În totdeauna, ca cauză a puținului interes față de chemare, la noi preoții s'a accentuat sărăcia. Poziția preotului azi s'a ameliorat, — deși nu în raport cu exigențele timpului și împregiurărilor. — Deosebit preoții cu ecalificație deplină nu se pot plânge, de aceea grijile traiului nu-i pot împedeca de a-și pune în lucrare întreg capitalul spiritual. Și totuși dacă superioritatea bisericească nu e îndestulită cu activitatea noastră, e semn, că nu ne facem pe deplin datoria.

Deci ce să fie cauza? Eu o aflu în următoarele: Pe toți chemații la apostolie îi putem împărți în 3 categorii: unii nu-și pricep pe deplin chemarea și fac numai cât le cade în putere; alții își pricep chemarea și își împlinesc datorițele, dar nu în măsură deplină pe motiv, că e mai fericit a trăi în comoditate decât a se jertfi, când și așa superioritatea nu observă diferența între ei și cei neglijenți; cei de a treia categorie, cari emulează în împlinirea datorițelor sunt aspiranți la posturi de protopopi etc. Bagseamă, așa e firea omului, ca numai unde are interes să lucre bucuros. Regula aceasta — dacă o pot numi așa — se justifică mai bine prin sistemul din biserica roma-

no-catolică, unde toți preoții, la început sunt capelani, și ca să ajungă parohi, trebuie să dea dovezi de vrednicie pe timp îndelungat. Am putea zice dară: sistemul din biserica noastră ar fi cauza, că după-ce tînărul preot ajunge la început paroh, nu mai are interes a se distinge prin activitate rodnică pastorală. Iată, așa îmi explic eu lipsa de zel mai înfocat la preoțimea noastră.

Pentru dezvoltarea zelului sfânt și a nobilei ambițiuni preoțești, neapărat e lipsă să se afle și aplice sănătoase remedii. Timpurile critice prin cari trece biserica noastră acum, reclamă o stăruință de fer și punerea în lucrare a întregii noastre forțe vitale, ca să ne conzervăm ființa bisericească și etnică. Să sperăm că e aproape timpul, și acum este, când înaltele noastre autorități bisericești vor afla remediile pentru cultivarea zelului și ambițiuni preoțești, la împlinirea datorițelor.

* * *

Scopul acestui articol este, a inzistă îndeosebi asupra chestiunilor din domeniul pastoral. Terenul de activitate al preotului este: biserica, școala, oficiul parohial, iar în afară de acestea cuprinsul întregii obște.

Dar de ce să mai inzist eu acum asupra acestora, când tuturor le sunt binecunoscute, și de altfel nici nu aş putea spune multe lucruri nouă. Da, așa e; din contră tot vechia strună o pun în vibrație. Căci în bisericile cele mai multe și acum e mut amvonul; nici nu în tot locul se samănă sămânța adevărului religios-moral în inimile pruncilor, de pe catedra școalei prin chemații Domnului; nici oficiul parohial nu e condus pe tot locul după șablonul uzitat la toate oficiile de ordine; și nici legătura sfântă, acea tainică legătură dintre părinte și fiii sufletești nu-și află expresie pe tot locul prin adevărată solitudine față de bunăstarea poporului. Cuzururile acestea ni-le încrestează din timp în timp autoritățile bisericești, ba le observă și poporul.

Se înțelege, că a corespunde pe deplin și conștiințios tuturor datorițelor pastorale, nu e lucru ușor; dar fericit e cel-ce le îplinește. Pentru-că datoria odată împlinită, e însoțită de mângăere, acea dulce satisfacție, care asemănare nu are; dar e urmărită și de binecuvântarea lui Dumnezeu și a oamenilor.

Nu voiu vorbi de astădată despre importanța datorițelor pastorale, ci voesc numai să dovedesc cu cazuri concrete, că indolența preoțimei noastre e supusă criticii și că ori care datoriță neglijată de preot e observată și judecată de însuși poporul. Un semn evident, îmbucurător acesta, că poporul s'a luminat și iubește progresul. Dreptce, chiar cu abstragere dela alte considerante de ordin mai înalt, preoțimea, în sfera sa de activitate, trebuie să țină cont de glasul timpului, ca să-și salveze reputația. Căci cum judecă lumea?

Un creștin de ai noștri dintr'o parohie de frunte îmi zise odată: „Părinte, ce poate fi cauza, că preotul nostru nu predică precum am auzit pe alte locur

nici dacă îl rogi? Eu l-am rugat să predice la înmormântarea unui mort de al meu, dar n'a voit“.

În altă parte a diecezei convenind cu un creștin în convorbirea noastră mă întreabă: „Oare ce poate fi cauza, Părinte, că în părțile noastre mulți preoți catehizează în școală, al nostru însă nu?“ Eu i-am răspuns: „Poate va fi bolnav.“ — „Ba, nu, — îmi zice — din contră e foarte voinic și sănătos“.

Un domn fruntaș, de ai noștri, cu aluziune la încuibarea nemților în comună mă întreabă odată: „Cum stă poporul DV. în cele materiale, prosperează ori stagnează?“ Eu îi răspund: „Nici una nici alta, ci e staționar.“ — „Totuși e bine — îmi zice — dar uită, în comuna N. am avut un preot așa de slab, că s'a ocupat cu câte toate, numai cu îngrijirea de popor nu. Iar urmarea e, că poporul a ajuns pe povârnișul perirei cu desăvârșire“. — Și observ, domnul din chestie cunoștea perfect toate stările din comună.

Despre un preot zicea odată parohianul său: „Părintele nostru săvârșește vecernia numai la sărbătorile cele mari“. Omiteri de acestea în sfera pastorală se pot înșiră multe și e de tăt trist când trebuie să le judece poporul.

Am premis aceste opinii din public pentru a constată, că indolența și-a așternut cuib cald în sinul nostru; aceasta e vermele, ce roade la trunchiul bisericii și e deopotrivă dăunător și poporului și prestigiului preoției.

Dar nu voi să fac incriminări nimănui dintre frații preoți, pentru motivul, că indolența noastră e o moștenire impusă de împregiurări, de aceea cu greu o putem isgoni din casă, întocmai ca sărăcia. Nu putem contesta apoi adevărul, că înaltele noastre autorități bisericești, deosebit în dieceza noastră, în timpul recent, au luat salutare dispozițiuni pentru premenirea apostoliei în biserică. Și tot mai este mult de făcut.

Eu cuget însă, că succesul e legat în primul loc de ambițiune. Ambițiunea nobilă trebuie deșteptată și trebuie cultivat zelul pentru împlinirea datorințelor preoțești. Să sperăm, că între altele, li-se va da ocaziune și preoților, ca ei înșiși să se consulte pentru sanarea relelor și intruparea binelui în sfera lor pastorală, prin conferințele ce vor urmă.

Bărăteaz, la 20 iunie 1909.

Nicolae Crișmariu,
paroh.

Chemarea învățătorului

(citită în ședința festivă a societății de lectură a instit. ped. gr. or. român din Arad.)

Toate creaturile lui Dumnezeu își au chemarea lor pe pământ. Coroana tuturor creaturilor e omul, prin urmare și chemarea lui trebuie să fie înaltă. Până când celelalte ființe sunt chemate să trăiască, să se dezvolte și să se îngrijască de susținerea speciei,

până atunci omul, pe lângă acestea e chemat să se ridice la o viață spirituală, să se nizuiască către D-zeu. „Fiți perfecți, precum și Tatăl vostru din ceriu perfect este“, zice Mânt. Hristos. Nu e de ajuns dar, ca omul să trăiască numai corporalmente ca animalele, ci trebuie să se distingă de acestea, căci e menit de Dumnezeu, să stăpânească natura, prin urmare trebuie, să se perfecționeze, căci numai așa o va putea stăpâni. Mijlocul prin care omul se poate perfecționa este: educația. Spiritul, corpul și inima, sunt acele 3 părți esențiale asupra cărora trebuie a fi îndreptată educațiunea, căci dela perfecționarea lor depinde perfecțiunea omului, dela educația lor, educația lui. Educația dar în rezultatul ei e suc nutritiv al adevăratei culturi, e piatra fundamentală a statelor. Educațiunea îi înlesnește omului, să supoarte jugul vieții acesteia, îi procură liniște, îi arată mijlocul spre a ajunge la fericire, la scopul final al omului.

Un om fără cultură, nu poate fi folositor societății, căci nu-i înțelege interesele. Prin educațiune omul capătă cunoștințe folositoare pentru viață, se deșteaptă înrânsul aplicare spre perfecționare, iubire de D-zeu, biserică, neam și patrie, dorința de a conlucra la progresul societății, contribuind la educația altora, în puține cuvinte se înalță la demnitatea lui de om.

Educația fiind atât de importantă, a fost privită de toate popoarele culte, ca unul din cei mai însemnați factori în dezvoltarea culturală, a format și continuă a formă și azi obiectul predilect de preocupățiune a tuturor bărbaților inspirați de binele și progresul omeniei. Cu drept cuvânt putem susține, că numai acele popoare s'au validat pe deplin în istoria culturi, cari au știut să dea acestui factor atențiunea cuvenită.

Razele D-zeești ale acestui factor atât de însemnat, atât de strălucitor, isvovesc din un loc simplu, dar sfânt, căci în el se îndeplinește voința lui D-zeu, prin el se apropie omul de perfecțiune; acest loc e școala.

„Soartea popoarelor de acum, nu o va decide tunurile, ci școala“, a zis lordul englez Brongham, încă în 1826. Triumful Germaniei din 1870, asupra națiunii mari și vitează franceză, e a se atribui nu capacității conducătorilor, nu dexterității sale diplomatice, ci culturi poporului, răspândită de conducătorii școalelor populare și simțului național isvorit din aceasta cultură. „Știți cine poartă în realitate politica cea mare a popoarelor? Suveranii? Nu! Oratorii corpurilor legiuitoare? Nici aceștia. Cine dar? *Învățătorii*. Ei fac cu națiunea aceea ce voesc. Puternicii dictează soartea popoarelor pentru zile și ani, învăț. o decid pentru secole și milenii. Voiți, să îmbunătățiți soartea unui popor? Spre acest scop înzădar îi veți reforma numai legile, ci trebuie, să-i ridicați o nouă generațiune de inv. aleși, cvalificați. Aceștia nu vor da națiunii legi strălucite în codice, ci îi vor da legi bune în inimă.

Ce-i drept învățătorul nu poate fi privit ca un cuceritor, a cărui mărire se întinde dela nord, până la sud, nici ca un filozof, care prin gândirile și invențiunile sale să fie spre folos omenimej, nu lucrează ca un artist, care prin operele sale să pună în uimire lumea, el e o ființă modestă, smerită, dar după cum zice și Emin. în satira lui :

„Uscățiv așa cum este, gârbovit și de nimic, Universul fără margini e în degetul lui mic. Căci sub frunte-i viitorul și trecutul să încheagă. Noaptea adânc'a veciniciej el în șiruri o desleagă. Precum Atlas în vechime sprijineă ceriul pe umăr. Așa el sprijină lumea și vecia într'un umăr“.

Se poate închipui ceva mai sfânt pentru om, decât a se conduce pe el însuși pe cărările virtuților, este ceva mai sublim, decât a se ridică prin educație peste celelalte creaturi alui Dumnezeu, este ceva mai ideal, decât a-l face capabil să-și îndeplinească chemarea, ca astfel să poată deveni membru folositor familiei sale, bisericii, neamului și patriei sale? Este ceva mai folositor, decât al învăță, cum să supoarte jugul și sarcina grea a vieții? Care dacă n'o știe purtă îl apasă, îi procură zile întunecate, scâldate în lacrimi! Nu! Într'adevăr aceasta e cea mai măreață problemă, ce și-o poate propune cineva. Și aceasta e problema învățătorului. Înv. sunt acei conducători, cari înarmați cu arma iubirei, râvnei, sau însuflețirei, cu arma strălucitoare a culturii, subjugă păcatul și stricăciunea — cu lumina luptă în contra întunecului, sunt cufundați sau scrutători, cari scot la lumină din internul generațiunei tinere talentele și capacitățile ascunse dinaintea lumii, sunt artiști, cari așa zicând din nimica farmecă ceva.

Iată dar ce chemare sublimă are învățătorul.

E sfântă, e sublimă, căci emanează dela însuși Dumnezeu. „Prin gura învăț. vorbește însuși D-zeu către elevi“ zice apost. Pavel. Mântuitorul zice despre ei în rugăciunea sa arhierescă: „Precum Tu m'ai trimis pe mine în lume și eu le-am dat lor mărirea, care mi-ai dat mie, ca să fie una, precum noi una suntem“. Tatăl l'a trimis pe el, el îi trimite pe ei, prin urmare și ei își au chemarea dela D-zeu. În mâinile lor a așezat mărgăritarele cele mai prețioase ale științei, arvuna cea mai tare și neperitoare a culturii și creșterei bune, în mâinile lor a predat sămânța cea nobilă, cu muguri siguri de producerea fructelor dorite, dulci și folositoare, i-a pus de sămănători întrânsul și productivul pământ al științei culturale și a creșterei bune. Hristos le-a dat mărire, le-a dat mărirea oficiului apostolesc în învățătură zicând: „Mergeți învățați toate neamurile“, și mai departe „Voi sunteți sarea pământului și lumina lumii“. Toți aceia cari învață pe alții sunt sarea pământului. Precum sarea apără de putregiune corpul, dă gust mâncărilor, promovează productivitatea, tocmai așa învăț. apără sufletul și corpul generațiunei tinere de păcatele urâte, de poftete și patimile josnice, nu-l lasă să se ruineze, ci îl nutrește cu fructele gustoase ale învățătorei, căci

precum sarea nutrește făcând mai fructifer pământul, astfel și învăț. nutrește omenimea cu adevărata cultură, fără care nu poate fi membru folositor societății. Învățătorii sunt acei, cari cu lumina adevărului, împărăștie întunerecul negru din lume, luminează mintea celor întunecați și le arată calea spre mântuire. Unde e el, acolo întunerecul trebuie să dispară. „Nu aprind lumina și o pun sub măsură, ci în sfeșnic și luminează tuturor celor din casă“ zice Hristos. Învățătorul, adevăratul răspânditor al luminei, nu și-a câștigat talanții ca să-i îngroape în pământ și acolo să ruginească, nu și-a înzestrat magazinele și hambarele cu cereale pentru zeci de ani, ca acelea să fie expuse pradă gârgărițelor sau altor insecte stricăcioase, ci le expune vederii oamenilor, ca atât ei, cât și aceștia să poată trage folos din întrebuințarea lor, și să le fie hrană sufletească, să le fie apă vie, din care bând să nu însătoșeze și să nu flămânzească pururea. Învățătorul are să fie modelul tinerimej, căci copilul în urma impulsiei de imitație, petrece cu atențiune toate faptele și purtarea învățătorului și se silește a-l imita, căci copilul e ca un burete, care absoarbe toată apa din jurul său. El are să fie de model nu numai elevilor ci și oamenilor mari, și acestora trebuie să le premeargă cu exemple bune demne de imitat, pentru aceasta zice Hristos: „Așa să lumineze lumina voastră înaintea oamenilor, ca să vadă faptele voastre cele bune și să preamărească pe Tatăl vostru cel din ceriu“.

(Va urma).

Convocare.

În conformitate cu §. 12 din statute convocăm prin aceasta

Adunarea generală ordinară

din acest an a „Reuniunei învățătorilor dela școlarele popor. conf. gr. or. rom. din ppiatele Timișoara, Belint, Comloșul-mare și Lipova“ pe Sâmbătă în 18/31 iulie și Duminecă în 19 iulie (1 august) a. c. în biserica ort. română din Lipova la 8 ore dimineața, la care se invită toți membrii Reuniunei, precum și toți binevoitorii culturii.

PROGRAMA :

Sedința I nainte de amiază :

Sedinței îi premerge invocarea Duhului sfânt la 1/2 8 ore a. m.

1. Deschiderea adunării — la 8 ore -- și salutare-oaspeților.

2. Alegerea notarului și a doi bărbați de încredere.

3. Constatarea membrilor ordinari prezenți. Absentarea nescuzată constituie, conform legii și a ordinelor în vigoare, delict de disciplină.

4. Raportul despre activitatea biroului, a comitetului și a despărțămintelor.

5. Socoata cassarului pe anul 1908/9 și socoata loteriei.

6. Alegerea unei comisiuni de trei pentru cenzurarea rapoartelor și a socotelilor.

7. Alegerea unei comisiuni de trei pentru înscrierea membrilor.

8. „Cum s'ar putea ca învățătorimea noastră să lucreze mai intensiv și să realizeze scopul formal al învățământului nostru în cadrele art. de lege XXVII din 1907?” Disertație citită de d-na Aurelia Păcățan și d-l Nicolau Nicorescu.

Sedința II după amiază:

9. „Prin ce mijloace speciale din cuprinsul activității învățătorului s'ar putea face, ca învățământul nostru profesional să devină mai lesnicios în practica sa și mai cu rezultat în faza în care a ajuns școala noastră populară?” Disertație citită de d-nii Ioan Furdean și Gheorghe Tomi.

Discuția asupra tractatelor de sub punctele 8 și 9 e obligatorie pentru fiecare membru ordinar.

10. „Formarea caracterului”, disertație prezentată pentru premiere. Votarea eventual a premiului.

11. Alegerea cassarului general.

Sedința III în 19 iulie (1 august) înainte de amiază:

12. Rapoartele comisiei cenzurătoare.
13. Raportul comisiei pentru înscrierea membrilor.
14. Propuneri.
15. Defigerea locului proximei adunări generale.

Timișoara, din ședința comitetului, ținută la 31 martie 1909.

Iuliu Vuia m. p.
prezide.

Iosif Popa m. p.
secretar general.

NB. Plecarea din Timișoara va fi Vineri în 17/30 iulie la ora 3:36 după amiază. Vineri seara va fi Seara de cunoștință la »Regele Ungariei«. Sâmbătă va fi prânz comun cu 2 cor. covertă. Seara concert și teatru în acelaș local, în beneficiul fondului pentru convict. Duminecă, 19 iulie (1 august) a. c. la 1/2 ore înainte de amiază, sortarea obiectelor loteriei cari vor fi expuse Vineri, Sâmbătă și Duminecă vederii publicului în sala școlii superioare. Duminecă la 3:56 ore p. m. plecarea spre Timișoara.

Nr. 15 Ș. f. Zs. 1909.

Anunț școlar.

Prin aceasta se aduce la cunoștința celor interesați, că cu începutul anului școlastic 1909/1910 în *institutul fundației Zsigaiane*, din Oradea-mare, se mai primesc pe lângă cei deja primiți — încă 10 elevi, cari vor studia la Gimnaziul sau școlile reale din Oradea-mare, cu o *taxă anuală de 400 cor.*, solvindă anticipativ în rate trei lunare. Ratele solvite nu se restituiesc, iară elevii cari nu vor solvi la timp taxele, se lipsesc de beneficiu.

Tinerii se vor bucura în internat de supraveghiere conform regulilor domestice, vor avea proviziunea întreagă, adică vipt fără dejun, spălat și luminat.

Părinții vor avea a se îngriji de vestimentele de pat și îmbrăcăminte necesară.

Doritorii de a intra în acest institut au să se însinue la președintele Senatului Toma Păcala protopop în Oradea-mare, Beöty Ödön utca Nr. 22, până la 2 15 August, a. c.

Oradea-mare, 18 Iunie (1 Iulie) 1909 1 - 2 gr.

Toma Păcala m. p.
protopopul Orăzii-mari,
ca președintele Senatului.

Georgiu Papp m. p.
preot actuar și asesor
zist., ca notarul Senatului.

Nr. 1477/110 șc. 1909.

Internatul gr.-or. rom. diecezan din Beiuș.

Pentru primirea elevilor în internatul diecezan gr. ort. român. cari vor studia în anul 1909/10 șc. în gimnaziul superior gr. cat. din Beiuș, se publică concurs.

Taxa de întreținere se fixează în 320 cor. la an, ce se va solvi în 4 rate egale la rectorul internatului, și anume: rata I la 1 sept. a. c., când va avea să solvească fiecare elev afară de aceasta și o taxă de 20 cor. pentru spălat, scaldă, medic, medicamente și folosirea mobilierului; rata II la 15 noemvrie a. c.; rata III la 1 Faur 1910 și rata IV la 15 Aprilie a. v.

Acei elevi, cari în decurs de 30 zile dela terminul de solvire, nu și-au achitat taxa, vor fi eschiși din internat, iar aceia cari în decursul anului părăsesc internatul din motive neacceptabile, vor avea să desdauneze institutul cu câte 10 cor. pentru fiecare lună ce urmează.

Fiecare elev va aduce cu sine pe lângă un inventar în două exemplare următoarele: 2 rânduri de haine de port și încălțăminte, 1 palton de iarnă, 6 bucăți de schimburi din fiecare, 2 schimburi de pat, o saltea, perii pentru vestimente, dinți, ghete; piaptăn des și rar, un pocal. Covor de pat pentru uniformitate se va procura prin superioritatea internatului pentru fiecare elev.

Rugările de primire sunt a se înainta le rectoratul internatului până la 14 august a. c. instruite cu următoarele documente:

a) Testimoniu de pe anul școlar precedent.

b) Atestat medical, că elevul e deplin sănătos.

Recurenții pentru a fi primiți gratuit, vor avea a produce afară de acestea documente și:

1. Extras de botez, provăzut cu clauzula că aparțin bisericii ort. române.

2. Atestat de sărăcie dela antistia comunală legalizat și de preotul competent

Elevii primesc în internat întreținere întreagă, adică: vipt, luminat, încălzit, spălat, scaldă cum și instrucțiune din studii. De vestimente, studii, reevizite școlare și didactru au să se îngrijască părinții, respective tutorii.

Se obsearvă, că și elevii cari au fost așezați anul trecut școlar în internat, au să petiționeze din nou pentru primire.

Oradea-mare, din ședința senatului școlar al Consistorului gr. ort. rom ținută la 13 26 Iunie 1909.

Vasilie Mangra m. p.
vicar episcop.

Nr. 4067/909

Concurs.

Prin aceasta să escrie concurs pentru ocuparea definitivă a catedrei de cântare bisericească, tipic și muzică vocală și instrumentală la institutul teologic-pedagogic gr. ort. român din Arad.

Dela recurenți să cere atestat de cvalificațiune preotească și absolutor de konzervator.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

- 1) salar fundamental 1600 cor. anual;
- 2) bani de cortel 400 cor.,

3) cvincvenalele legale și întrucât s'ar alege actualul profesor provizor, va beneficia și de ameliorarea votală în sinodul eparhial din ăst an.

Recursele sunt a se înainta Consistorului gr. or. român până în 31 Iulie v. a. c.

Arad, din ședința Consistoriului gr. or. român ca senat școlar ținută în 12/25 Iunie, 1909.

Consistoriul gr. or. român din Arad.

Nr. 5 T.
1909/10.

Anunț școlar.

Direcțiunea institutului teologic-pedagogic din Arad anunță, că în 21 aug. (3 sept.) se vor face examenele de corigență; în 22 aug. (4 sept.) inscrierile; în 23 aug. (5 sept.) chemarea Duhului sfânt; în 24 aug. (6 sept.) se vor începe prelegerile — la ambele despărțăminte.

La înscriere să se prezenteze fiecare elev cu testimoniul anului precedent, cu chitanță despre achitarea ratei I de întreținere (200 cor. la teologie, 140 cor. la pedagogie) și cu chitanța dela Bibliotecă diecezană despre cărțile prescise pentru anul școlar 1909/10. Mai departe la înscriere are fiecare elev să achite taxele de înscriere, (didactrul, taxa medicală, fond. bibl. fond. tiner. societ. de lectură) cari împreună fac la despărțământul teologic 50 cor. 40 fil.; iar la despărțământul pedagogic 23 cor. 40 fil.

În legătură cu aceasta se aduce la cunoștința privatistilor, că pe viitor să vor conzidera de privatisti și vor fi admiși la examenul dela finea anului școlar numai aceia cari primiți de Ven. Consistor la curs privat să vor insinua ca atari pentru înscriere și vor achita cel mult până la 3/16 sept. a fiecărui an de studiu didactrul prescrist (51 cor. 40 fil. la despărțământul teologic; 21 cor. 40 fil. la despărț. pedagogic).

Pe lângă aceasta, ca condițiune pentru admitere la examen să pune și aceea, că fiecare elev privatist, trebuie să produc atestat de conduită și atestat dela parohul locului, că și-a mărturisit păcatele și s'a împărtășit cu sfințele taine în postul Nașterii și al Învierii Domnului.

Arad, 22 iunie (5 iulie) 1909.

Direcțiunea.

Nr. 4055/1909.

Anunț școlar.

Se aduce la cunoștința celor ce-i privește, că petițiunile de primire în institutul teologic ort. român din Arad, pe anul școlar 1909/10 au să fie înaintate la adresa Consistorului gr. or. român din Arad, cel mult până în 1/14 August a. c., instruite cu:

1. Atestat de botez.

2. Testimoniu despre ultima frecvență școlară, prin care să dovedească că are pregătirea recerută prin Regulamentul pentru parohii.

3. Atestat de moralitate dela Ofic. parohial la care aparține vidimat și de protoprezviterul concernent.

4. Atestat medical despre starea sanitară și întregitatea corporală.

5. Petițiunile să fie provăzute cu timbru de una coroană, încât nu vor fi ajustate cu atestat de paupertate.

Arad, 11/24 iunie 1909.

*Consistorul gr.-or. rom.
din Arad.*

CRONICA.

Episcopia din Caransebeș. A trecut prin grele încercări. De un an de zile stă văduvită, căci Maiestatea Sa nu s'a îndurat a confirmă în scaunul episcopesc pe alesul bisericeii, părintele arhimandrit și vicar episcopesc Filaret Musta. La a doua alegere ținută în Caransebeș în ziua S-lor Petru și Pavel, sinodul a ales pe părintele protosincol Dr. Traian Badescu, bărbat cucernic și conzumat în administrația bisericească, pe lângă aceasta să bucură de un puternic cerc de amici în dieceză și de încrederea obștească. Sperăm, că în curând va urma confirmarea din partea P. S. Sinod episcopesc și a Maiestății Sale și astfel vom avea fericirea de a-l vedea în scaunul episcopesc.

Amănunte despre decursul alegerii vom da în numărul viitor.

Plângerile lui Ieremia. Atragem atențiunea cetitorilor nostri că a apărut: „Plângerile lui Ieremia“ traduse și explicate după textul masoretic și exortate cu introducere de Dr. Octavian Isopescul, docent privat la facultatea teologică din Cernăuț. — Ediție separată din „Candela“ 1909.

La concursul pentru „premiul Andrei Murășianu“ pe doi ani de câte 300 cor. publicate de „Asociațiunea“ din Sibiu, și-au înaintat lucrările cinci concurenți. Si adecă dd.: 1. Al. Ciura, „Icoane“. 2. Dr. A. Dobrescu, „Cum să trăim“? 3. Mih. Gașpar, „În vraja trecutului“, schiță monografică a Sălajului“. 2. Em. Suci, „Țiganul în căruță“, „Țiganul cătană“, „Seara pe uliță“ trei broșurele. Decernarea celor două premii se va face în ședința plenară a secțiunilor convocate pe Miercuri în 1/14 iulie, iar premiarea în adun. generală din acest an.

Poșta Administrației.

Dr. I. Tr. Chișineu. Pentru publicarea concursului Pil vă rugăm a ne trimite suma de 8 cor. — precum și taxa concurselor deja publicate.

A. P. D. Pentru licitațiunile minuende trimise spre publicare rugăm 14 cor.

Poșta Redacției.

V. *Simiganoschi*. Mulțumim pentru cele trecute, cu plăcere deschidem coloanele pentru cele viitoare,

Concurs.

Pentru îndeplinirea definitivă a postului învățătoresc din *Troaș* să publice concurs cu termen de **30 zile** dela prima publicare în organul oficios „Biserica și Școala”.

Emolumentele încopciate cu acest post sunt: 1. Salar în bani gata 500 cor. 2. 16 lanțe de pământ extravilan, parte arător, parte fânaț. 3. Scripturistica 10 cor. 4. Pentru conferințe 20 cor. 5. Competința de pădure. 6. Cvarțir și grădină de legume. Dările le va suportă alesul.

Cei-ce dorește a ocupa acest post se avizează, ca recursurile lor ajustate conform dispozițiilor în vigoare și adresate comitetului parohial din Troaș, să le trimită oficiului pprezb. în Mariaradna, iar dâșii să se prezinte în s-ta biserică din Troaș, spre a-și arăta dexteritatea în cântare și tipic.

Din ședința comitetului parohial din Troaș, ținută la 8 aprilie, 1909.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu: *Procopiu Givulescu*, protoprezbiter, inspector de școale.

—□—

1—3

Pentru parohia de *clasa III-a Iteu* din protoprezbiteratul Orășii-mari, amăsurat ordinului V. Conz. din Oradia-mare Nr 1718/163 B 1909, să scrie concurs cu termen de recurgere **30 zile** dela prima publicare în organul diecezan „Biserica și Școala”.

Emolumentele sunt: 1) Casa parohială cu supraedificatele; 2) Pământ arător și fânaț 12 jugh. 391 □; 3) Dela fiecare număr de casă (cam 80) câte o măsură bucate grâu ori cucuruz à 2 cor.; 4) zile de lucru cu plugul ori carul :0 à 2 cor. iar cu mâna 50 à 40 fil.; 5) Venitele stolare după uzul din trecut.

Afară de aceste întregirea dela stat, și întru cât statul nu va concurge cu ajutor, alesului i-se asigură din partea Venerabilului Cozistoriu un ajutor anual de 600 cor. din fondul diecezan

Darea după pământul parohial o va solvi alesul apoi va avea să catehizeze la școala eventual la toate școlarele din loc fără a aștepta remunerare dela comună ori dieceză.

Recursurile ajustate cu documentele originale sunt a să înainte Prea On. oficiu protopopesc în Oradea-mare iar recurenții vor avea să se prezinte cu observarea §-ului 20 din Reg. în vre-o duminică ori sârbătoare în s. biserică din loc, spre a-și arăta dexteritatea omiletică și rituală.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu: *Toma Păcală*, protopop.

—□—

1—3

Pentru stațiunea învățătorescă dela școala ort. română din *Dârnișoara* să scrie concurs cu termen de recurgere **30 zile** dela prima publicare în organul diecezan „Biserica și Școala”.

Emolumentele sunt: 600 cor., cortel cu grădină și venitele stolare; De lemne pentru încălzitul școalei să îngrijește comuna. Alesul va avea să provadă cantoratul și să conducă școala de repetiție fără altă remunerațiune.

Pentru învățătorul ales, se va cere întregire dela stat până la minimalul prescris de lege precum și cvinvenalele.

Recursurile ajustate conform §-ului 61 din Reg. și adresate com. paroh. din Dârnișoara să se trimită subscrisului oficiu protopopesc în Oradia-mare în termenul indicat, având recurenții a să prezintă în vre-o Duminică ori sârbătoare în s-ta biserică de acolo spre a-și arăta dexteritatea în cant și tipic.

Comitetul parohial

În conțelegere cu: *Toma Păcală* protopop.

—□—

1—3

Pentru îndeplinirea postului de învățător dela școala ort. rom. din *Felcheriu* să scrie concurs cu termen de recurgere **30 zile** dela prima publicare în organul diecezan „Biserica și Școala”.

Emolumentele sunt: 1) În bani gata 600 cor.; 2) Pentru lemne de foc 60 cor.; 3) Pentru conducerea școalei de repetiție dela antistia comunală 30 cor.; Venitele stolare. Afară de aceste cortel cu grădină. Întregirea până la minimalul prescris de lege precum și cvinvenalele să vor cere dela stat. Alesul va avea să provadă cantoratul fără altă remunerațiune.

Dela recurenții să poștește ca recursurile provăzute cu documentele provăzute în §. 61 din regulamet și adresate com. paroh. din Felcheriu, să se înainteze P. On. oficiu pprezb. în Oradea-mare, iar până la termenul indicat a să prezintă în vre-o Duminică ori sârbătoare în s-ta biserică de acolo spre a-și arăta dexteritatea în cant și tipic.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu: *Toma Păcală* protopop.

—□—

1—3

Pe baza încuviințării V. Const. gr. or. rom. aradan de ditto 5/18 iunie a. c. Nr. 2983/909 prin acesta să scrie concurs cu termen de **30 zile** dela prima publicare în foaia oficioasă, pentru capelania temporară sistemizată pe lângă veteranul paroh Andrei Popovici din *Buzad* (protopopiatul Lipovei).

Emolumentele împreunate cu acest post sunt jumătate din toate venitele parohiei și anume: a) sesiunea parohială, b) birul preoțesc de fiecare Nr. de casă 15 litre grâu, c) stolele uzuale d) cvartir liber în casa bisericăi dinpreună cu grădina de legumi. Alesul capelan va avea a suportă din al său dările publice, după cvota ce o va beneficia.

Doritorii de a ocupa acest post sunt avizați să-și susțearnă recursurile lor instruate conform Statutului organic și Regulamentului pentru parohii, cu testimoniu de ecalificațiune pentru parohii de *clasa II-a*, în cât nu ar fi recurenții de *clasa II-a* se admit la concurs și la alegere și recurenții cu ecalificațiune de *clasa III-a*, adresate comitetului parohial din Buzad pe calea oficiului protopopesc din Lipova (B. Lippa.). În termenul susindicat vor avea a se prezintă în vre-o duminică ori sârbătoare în sf. biserică din Buzad, spre a-și arăta dexteritatea în cele rituale și oratorie.

Andrei Popovici
preș. com. par.

Ioan Seuca
not. com. par.

În conțelegere cu: *Ioan Cimponeriu*, adm. protop.

—□—

1—3

Pe baza înaltei ordin. a Ven. Conz. diecezan din Arad Nr. 1610/909 se scrie prin aceasta concurs repetit, pentru îndeplinirea postului de capelan temporal cu dreptul de succesiune, sistemizat pe lângă veteranul paroh Mihai Raț din *Pitul-mare*, cu termen de **30 zile** dela prima publicare în organul „Biserica și Școala”.

Venitele sunt: 1. Una sesiune parohială; 2. Interesele fondului sesiunilor parohiale; 3. Birul preo-

țesc și stolele îndatinate, din cari toate alegându-l capelan va beneficia jumătate, însă va suportă și dările publice după partea sa.

Alegându-l capelan este îndatorat a catehisi în ambele școli confesionale, fără altă remunerațiune. Dela recurenți se cere evalueațiune de *clasa I*.

Recurenții au să-și trimită recursele ajustate cu documentele de lipsă și adresate com. par. din Pilulmare la oficiul protopopesc din Chișineu (Kisjenő) până la terminul concursual; iar pentru a-și arăta desteritatea în cele rituale și oratorie, să se prezenteze în vre-o duminică ori sârbătoare în sf. bis. din Pilulmare, având să observe dispozițiunile §-ului 20 din Regulam. pentru parohii.

Chișineu, 2/15 iulie 1909.

Oficiul ppsc ort. rom. al tractului.

În conțelegere cu: *Dr. Ioan Trailescu* pprezbiter.

—□—

1—3

Pe baza decisului Ven. Conz. de sub nr. 1694, a. c. pentru îndeplinirea parohiei de *clasa I Dș.-Forâu* se escrie concurs cu termin de **30 zile** dela prima publicare.

Emolumentele sunt: a) casa parohială cu grădina, b) pământ parohial 6 holde catastrale, c) câte una ziuă de lucru cu mâna, d) bir preotesc câte o vică de cucuruz sfârmat dela toată casa, e) stolele îndatinate după uzul din trecut, care după un calcul mediu fac 100 cor. f) întregire dela stat, conform evalueațiunii alesului.

Alegându-l preot va avea să catehiseze la școală fără a aștepta remunerațiune.

În urmă se observă că dacă nu s'ar afla recurenți de *clasa I* se vor admite și de *clasa II*.

Recursele ajustate cu documentele recerute vor fi a se subșterne la oficiul ppsc, iar recurenții vor avea a se prezenta în vre-o duminică ori sârbătoare la sf. biserică cu observarea §-lui 20 din Regul.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu: *Vasilie Papp* protopop.

—□—

1—3

Se escrie concurs cu termin de **30 zile** dela prima publicare pentru următoarele stațiuni învățăto-rești:

1. *Răbăgani*, cu salar de 600 cor. și pentru încălzirea școalei 65 cor.

2. *Dș. Forâu*, 600 cor. și lemne de încălzit.

3. *Săucani*, 510 cor. cu toate laolaltă.

4. *S. Lazuri*, 600 cor. cu toate emolumentele.

Recursele ajustate cu documentele recerute să le trimită până la termin la oficiul protopopesc.

Comitetetele parohiale.

În conțelegere cu: *Vasilie Papp* protopop.

—□—

1—3

Prin aceasta să escrie concurs pentru postul de învățătoare la școala confes. gr. or. rom. din *Belinț* și pentru postul de învățător conf. gr. or. rom. din *Lăpușnic*, tractul Belinț, cu termin de **30 zile**.

Emolumentele împreunate cu postul de învățătoare din *Belinț* sunt până în 1 iulie 1910: 1) în bani gata 600 cor.; 2) 12 metri de lemne de încălzit; 3) pentru scripturistică și conferințe 20 cor. și 4) locuință liberă constatătoare din 2 chilio, bucătărie și cămară și cu grădina de legumi lângă ea; iar dela 1 iulie 1910 încolo, dotația prevăzută în articol de lege XXVII din 1907.

Cele împreunate cu postul de învățător din *Lăpușnic* sunt: 1) în bani gata 600 cor. 2) 18 metri lemne, dintre cari 10 metri pentru învățător și 8 pentru sala de

învățământ; 3) pentru scripturistică 6 cor. și pentru conferință 16 cor.; 4) dela fiecare înmormântare unde e poftit 1 cor.; 5) locuință liberă cu 2 încăperi frumoase, bucătărie și cămară, zidită numai în 1908 și grădină lângă ea.

Din 1 iulie 1910 încolo și aici se va ridica dotația conform articolului de lege XXVII din 1907.

Reflectanțele și reflectanții au să-și trimită concursurile instruate conform legilor în vigoare respectivelor comitete parohiale pe calea oficiului protopopesc gr. or. rom. din Belinț (Bélincz, Temes-megye) și tot în lăuntru terminului concursual, sunt poftite și poftiți a să prezenta odată într'o duminică ori într'o sârbătoare în biserică respectivă.

La postul de învățător din chestie va fi preferit cel care va dovedi că e îndreptățit și capabil a dirigia cor vocal; iar alesul, fără altă remunerație, va fi dator să presteze și serviciile cantonale în sf. biserică.

Comitetetele parohiale.

În înțelegere cu mine: *Gherasim Serb* protoprezbiter.

—□—

2—3

Pentru îndeplinirea definitivă apostului învățătoarese dela școala gr. or. română din *Chisoroș*, se escrie concurs cu termin de **30 zile** dela prima publicare în organul „Biserica și Școala”.

Emolumentele sunt: 1) Salarul în număr 1000 (una mie) cor. solvită în rate trei lunare, din cassada cultului; 2) Locuință cu două odăi, cuină, cămară, grajd, și cocină; 3) Grădină pentru legume de 300 □; 4) Cvinevena'ul legal după serviciu de 5 ani va primi dela comuna bisercească; 5) Pentru încălzitul salei de învățământ se va îngriji comuna bisercească.

Alesul învățător va avea să țină școala de repetiție cantorală în biserică și afară de biserică fără altă remunerație.

Recursele ajustate cu documentele prescrișă, adresate comitetului parohial din Chisoroș (Kisorosz) se vor innainta Prea. On. oficiu protopresbiteral în B. Comloș (Nagy Komlos) având reflectanții a se prezenta în cutare duminică ori sârbătoare în s. biserică spre a-și arăta desteritatea în cant și tipic.

Dat în ședința extraordinară a comitetului parohial din Chisoroș ținută la 7/20 maiu 1909.

Pavel Vacarescu

paroh, preș. com. par.

Simion Popescu

not. com. par.

În conțelegere cu mine: *Paul Miulescu* protoprezbiter.

—□—

2—3

Se publică concurs pentru îndeplinirea stațiunilor vacante învățătoarești din:

1. *Cărășău*, dotațiunea în bani: 340 cor., 12 cub. bucate = 144 cor., 4 orgii lemne și pentru școală 80 cor., stoalele 80 respective 40 fil. Alegerea va fi în 20 Iuliu v. a. c.

2. *T. Cărand*, în bani 232 cor., 5 jugere pământ arătoriu 140 cor. 12 șinice bucate 150 cor., 8 orgii lemne și pentru școală. Alegerea să va țină în 27 Iuliu v. a. c.

3. *Tăgădău*, salarul în bani 100 cor., jugere pământ 160 cor. Alegerea se va efeftui în 26 iulie v. a. c.

La toate aceste școli sunt locuințe acomodatăe cu grădini. Întregirea beneficiilor se va cere dela stat, având aleșii a fungă și ca cantori pentru prinoasele și stoalele îndatinate.

Recurenții au a-și înainta petitele la subscrisul în F.-Győrös, iar până la alegere să se prezinte la sf. biserici spre a cânta.

Din încredințarea comitetelor parohiale :

Petru Serb, protoprezb.

—□—

2 - 3

Pentru îndeplinirea parohiei a doua din *Soborșin*, devenită vacantă prin strămutare, prin aceasta să publică concurs cu termenul de recurgere de **30 zile** dela prima publicare în organul „Biserica și Școala”.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt: 1. 4 jug. de pământ arător, partea fânaș, cu venit anual de circa 80 cor. 2. Venit ștolar de circa 100 cor. 3. Câte o măsură de cucuruz sfârmat dela fiecare număr de casă. 4. Întregirea dotațiunii dela stat 690 cor. 68 fil., respective 1490 cor. 68 fil.

Parohia este de *clasa I*.

Doritorii de a ocupa acest post sunt poștiți, ca recursurile lor ajustate conform regulamentului în vigoare și adresate comitetului parohial din Soborșin — să le trimită în termenul concursual Oficiului pprezbiteral din Mariaradna, iar dâșii să se prezinte pe lângă stricta observare a dispozițiilor §-lui 20 al regulamentului pentru parohii — în vre-o Duminecă, ori sârbătoare în s. biserică din Soborșin spre a-și arăta desteritatea în cele rituale.

Soborșin, din șed. comit. parohial ținută la 6/19 maiu 1909.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu: *Procopiu Givulescu*, protoprezbiter.

—□—

3 - 3

Pe baza încuviințării Venerabilului Cozistoriu dei sub Nr. 1496/142 B. 1909, pentru îndeplinirea parohie *Voivozi* cu filia *Cuzap* să escrie concurs cu termen de **30 zile** dela prima publicare în Organul diecezan Biserica și Școala.

Emolumentele sunt: Dela parohia matră Voivozi: 1) Casa parohială cu 3 chilii, culină, cămară și supraedificatele; 2) Dela circa 80 Nre. de case câte una măsură cucuruz în boabe; 3) pământul parohial 4 jugh. 816 □; 4) 3 stângini de lemne aduse acasă.

Dela filia Cuzap: 1) 80 Nre. de casă câte una măsură cucuruz în boabe; 2) Pământ parohial 19 jugh. cat. 3) Un intravilan de 1552 □; 4) 3 stângini de lemne aduse acasă. Dela ambele comune ștolele uzuat conform protocolului comitetului parohial din 18/31 iuniu 1909. Afară de aceste întregirea dela stat coform evalueațiunii alesului.

Dela recurenți să poștește evalueațiunea prescrisă pentru parohii de *clasa II-a*, iar întru cât nu să vor prezenta recurenți cu evalueațiune de cl. II-a să vor admite și recurenți cu evalueațiune de cl. III-a.

Să obsearvă, că în cazul, că filia s'ar despărți de cătră parohia matră, alesul va avea să rămână în matră și cu beneficiul prestat din partea ei.

Alesul va avea să supoarte dările publice după pământurile parohiale, având dreptul de pășunat, pentru atâtea vite, câte va avea; afară de aceste va avea să provadă catehizările la școala eventual la școlile din loc, fără a așteptă ceva remunerațiune dela comună ori dieceză.

Recursurile ajustate cu documentele originale de evalueațiune sunt a se înaintă Prea On. oficiu protopopesc în Oradea-mare, iar recurenții cu observarea §-ului 20 din Reg. vor avea a să prezenta în s. biserică din loc, spre a-și arăta desteritatea omiletică și rituală.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu: *Toma Păcală* protopop.

—□—

3—3

Pe baza ordinațiunii Ven. Conzistor de sub Nr. 1449/139 B. 1909, pentru îndeplinirea parohiei vacante *Tășad*, din nou să escrie concurs cu termen de **30 zile** dela prima publicare în organul diecezan „Biserica și Școala.

Emolumentele sunt: 1. Casa parohială cu supraedificatele de lipsă și intravilan; 2. Pământ arător și fânaș 17 jug. 582 □; 3. Competința de bir dela fiecare număr de casă (cam 180 N-re) câte una măsură în boabe ori în bani câte 2 cor.; 4. Venitele ștolare după uzul din trecut și anume: înmormântarea mică 2 cor., înmormântare mare 6—10 cor., un stâlp 2 cor., cor., predică și iertăciuni 4 cor., 12 evanghelii 2 cor., evanghelia lui Lazar 2 cor., liturgie privată 2 cor., feștanie 1 cor., maslul 2 cor.; 5. Întregirea dela stat amăsurat evalueațiunii alesului. Beneficiul acesta și cu întregirea dela stat asigură dotațiunea recerută pentru parohiile de *clasa primă (I)*; deci dela recurenți se cere evalueațiunea prescrisă în §. 17 p. I. al Regulamentului pentru parohii, iar întru cât nu să vor prezenta recurenți cu evalueațiune de clasa primă să vor admite și recurenți cu evalueațiune de clasa a doua.

Alesul va avea să supoarte dările publice după pământul parohial; afară de aceste va avea să provadă catehizările la școala confesională eventual și alte școale din loc, fără a așteptă ceva remunerațiune dela comună ori dieceză.

Recursurile ajustate cu documentele originale de evalueațiune sunt a să înaintă Prea Onor. Oficiu protopopesc în Oradea-mare, iar recurenții vor avea să se prezinte cu observarea §-ului 20 din Regulament în s. biserică din loc, în vre-o Duminecă ori sârbătoare, spre a-și arăta desteritatea omiletică și rituală.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu: *Toma Păcală*, protopop.

—□—

3—3

Pentru îndeplinirea stațiunii învățătorești dela școala II cu clasele superioare din *Buteni*, se escrie din nou concurs cu termen de **30 zile** dela prima publicare pe lângă următoarea dotație:

1. În bani gata dela parohie 600 cor. 2. Răscumpărarea bucatelor dela comună politică 330 cor. 80 fileri. 3. 16 metri de lemne dela foștii proprietari urbarialiști à 5 cor. = 80 cor. 4. Pentru conferință 20 cor. 5. Pentru scripturistică 10 cor. 6. Ștolele cantonale dela funcțiunile unde va servi peste 100 cor. 7. Locuință cu 2 odăi, antișambră, culină, cămară, grajd, cocină, pod și grădină (300 cor.) 8. Cvinevenalele legale după serviciul alegândului. Pentru curatorat și încălzirea salei de învățământ să îngrijește separat parohia.

Dela recurenți să recere să aibă capacitatea și desteritatea de a înființă cor, respective de a conduce progresive corul deja înființat ceea ce vor avea să documenteze prin atestat special căci altcum nu va putea

reflectă la stolele cantorale, dar nici recursele nu i-se vor lua în conziderare. Să recere apoi să aibă 4 clase medii. Alesul e deobligat a providea și cantoralul în biserică fără alta remunerațiune.

Recurenții sunt avizați ca recursele lor ajustate regulamentar și adresate com. paroh. gr. or. rom. din Buteni, să le substearnă până la termenul susindicat la oficiul ppopesc în Buteni (Buttyin) și să se prezinte în vreo duminică ori sârbătoare spre a-și arăta dexteritatea în cant și tipic în sf. biserică sub durata concursului.

Din ședința com. par. ținută la 14/27 Iunie 1909.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu: *Iuliu Bodea*, administ. protopopesc inspector școlar.

—□—

3—3

Pe baza ordinațiunei Ven. Conzistor aradan de sub Nr. 2583/1909, prin aceasta se publică concurs pe stațiunea învățătorească cantorală, vacantă din **Chertiș** (pprezb. Buteni) cu termen de **30 zile** dela prima publicare.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt: 1. În bani gata 400 cor. 2. În naturale 840 litre grâu și 840 litre cucuruz în preț de 193 cor. 20 fileri. 3. 4 stângeni de lemne pentru învățător și 4 stângeni pentru încălzirea salei de învățământ prețuite în 192 cor. 4. Conferința inv. 12 cor. 5. Scripturistica inv. 8 cor. 6. Dela înmormântări mari 80 fileri, dela mici 40 fileri. Cortel și grădină de 751 □ stângeni.

Cel ales va avea să îndeplinească și conducă cântările bisericesti în s-ta biserică și tot odată a instrua pe școlari în cântările rituale fără altă remunerație.

Doritorii de a ocupa acest post sunt avizați, ca recursele lor ajustate regulamentar și adresate comitetului parohial din Chertiș, să le trimită P. O. oficiu pprezbiteral din Buteni (Buttyin), având a să prezenta în s-ta biserică din Chertiș spre a-și arăta dexteritatea în cant și tipic.

Sabin Micluția,
paroh, preș. com. par.

George Barna,
inv., not. com. paroh.

În conțelegere cu: *Iuliu Bodea*, administ. protopopesc inspector școlar.

—□—

3—3

Pentru îndeplinirea stațiunei învățătorești dela școala confesională gr. or. română din **Erdeiș** (Erdöhegy), se escrie concurs cu termen de **30 zile** dela prima publicare în „Biserica și Școala“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt: 1. În bani gata 302 coroane. 2. Un pătrar pământ comasat 7 jug. 678/1600 □ stng. 3. O vie 600 st. □. 4. O cânepiște 220 stângeni □. 5. 4 stângeni lemne cu preț mijlociu, din cari lemne va fi dator învățătorul să încălzească și școala dela 15 oct. până la 1 maiu. 6. 12 coroane pentru conferința învățătorească. 7. 10 coroane pentru scripturistica. 8. Locuința cu grădină în edificiul școlai. 9. Stole: dela înmormântare unde va fi pofit 1 coroană.

Cvivenenalele la timpul său se vor cere dela stat.

Darea după pământul învățătoreesc, precum și speșele Crișului și speșele pusteii comunale le va solvi epitropul cultural din plata învățătorului.

Alesul va prestă serviciile cantorale în sf. biserică și va conduce școala de repetiție fără alta dotațiune.

Alesul își va ocupa postul învățătorecc la 1 sept n. Reflectanții la acest post, sunt pofitiți a-și trimitte recursele oficiului protopopesc din Chișineu și a se prezenta în timpul terminului concursual în sf. biserică, spre a-și arăta dexteritatea în cântare și tipic.

Din ședința com. parohial din Erdeiș, ținută la 14/27 iunie 1909.

George Ardelean,
preș. com. par.

Ilie Rotar,
not. com. par.

În conțelegere cu: *Dr. Ioan Trăilescu*, protoprezbiter.

—□—

3—3

Licitațiune minuendă.

Cu consenzul Venerabilului Conzistor din Oradea-mare, dat sub N-rul 1525/24 Pl. 1909, public licitațiune minuendă pentru zidirea la **Vaşcău** a unei case, care va servi de locuință și va cuprinde în sine și localul cancelariei pprezb. tractual.

Licitațiunea se va ține la **19 iulie (1 august)** a. c. la orele 2 p. m. în biserică gr. or. rom. de aici. Prețul de exclamare: 13.378 cor.

Planul, preliminarul precum și condițiunile să pot vedea la oficiul protoprezbiteral.

Drept vadiu se depune 10 % din prețul de exclamare, în bani gata.

Cei însărcinați cu publicarea și respective ținerea acestei licitațiuni își rezervă dreptul de a da lucrarea aceluia, în care va avea încredere, iar acesta va avea să restituie epitropiei tractuale, pentru speșele avute cu procurarea planului și preliminarului, suma de 1½ % a prețului de exclamare.

Reflectanții nu pot pretinde nici o rebonificare avută cu excursiunea la fața locului sau pentru participare la licitațiune.

Vaşcău, la 30 iunie (13 iulie) 1909.

Adrian P. Deseanu,
protoprezbiter.

—□—

1—3

Cu încuviințarea Ven. Conz. din Oradea-mare, dată sub N-rul 1380/95 șc. 1909 publicăm licitațiune minuendă pentru zidirea unui edificiu școlar la **Vaşcău-Bărești**.

Prețul de exclamare: 10.774 cor.

Licitațiunea se va ține la **19 iulie (1 august)** a. c. la orele 3 p. m. în biserică parohială de aici.

Vadiu trebuie depus în 10% din prețul de exclamare, în bani gata.

Planul și preliminarul se pot vedea la oficiul pprezbiteral din Vașcău.

Comuna bisericască își rezervă dreptul a predă lucrarea întreprinzătorului în care va avea încredere, iar acesta va rebonifica pentru plan și preliminar comunei bisericesti 1½ % din prețul de exclamare.

Reflectanții, pentru participare la licitațiune nu pot pretinde nici o rebonificare a speșelor.

Vaşcău-Bărești la 30 iunie (13 iulie) 1909.

Pentru comitetul parohial mixt:

Adrian P. Deseanu
protoprezb.-paroh.

—□—

1—3

Librăria Diecezană

Arad, Strada Deák-Ferencz Nr. 33—34.

Mare depozit în ornate, recvizite bisericesti și anume:

ORNATE (odăjdii) în cele mai variate execuțiuni după ritul bisericeii ortodoxe române,
♦ dela 50—1000 Coroane. ♦

POTIRE de aur, argint, bronz aurit, sau argintat dela
♦ 30 până la 200 Coroane. ♦

CRUCI pentru altare, pentru funcțiuni, din tot soiul de metal și lemn dela 4—100 Cor.

CĂDELNIȚE de bronz și argint dela 15—100 Coroane

CANDELE de argint dela
♦ 15 până la 100 Coroane. ♦

DISC cu stea de bronz și aur, dela 8 până la 50 Cor.

LITIER de tinichea și argint dela 15 până la 100 Cor.

CUTIE pentru mir și pentru cuminecătura celor bolnavi, din argint, 30 Coroane.

ICOANE pictate pe pânză în diferite colori și mărimi, dela 8 până la 100 Coroane.

PRAZNICARE pe lemn ori tinichea dela 8—50 Cor.

EVANGHELIA cu litere latine și cirile legate mai simplu dela 20—40 Cor., în legătură mai fină 50—150 Cor.

APOSTOL, Octoichul cel mare, Ceaslov, Cazania, Mineile pe 12 luni, Molitvelnic cu litere latine sau cirile și cu toate celelalte necesare bisericilor noastre. La dorință servim la moment cu informațiuni ♦ și deslușiri mai detaliate. ♦

Cu stimă:

LIBRĂRIA DIECEZANĂ